

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_CJL_667
Předmět:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Gramatické tvary a konstrukce
Autor, spoluautor:	Mgr. Markéta Macháčková
Název DUMu:	Zvláštnosti a nepravidelnosti větné stavby
Pořadové číslo DUMu:	7
Stručná anotace:	
Výukový materiál se zabývá nepravidelnostmi ve větné stavbě. Uvádí výčet všech nepravidelnosti, z nichž některé za chybu považujeme a jiné ne. Součástí materiálu je také procvičení daného učiva.	
Ročník:	4.
Obor vzdělání:	63 – 41 – M/01 Ekonomika a podnikání
Metodický pokyn:	Žáci použijí snímky s úkoly a závěrečným testem, které slouží k procvičení látky.
Výsledky vzdělávání:	Žák se orientuje se ve výstavbě textu.
Vytvořeno dne:	25. 6. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Zvláštnosti a nepravidelnosti větné stavby

Nepravidelnosti větné stavby

- v textech může docházet k různým odchylkám od větné stavby
- můžeme je dělit na úmyslné, neúmyslné a chybné odchylky

Zvláštnosti větné stavby – nejsou chybou

- 1. Oslovení** – odděluje se vždy čárkou, mluvnicky s větou nesouvisí, protože nerozvíjí žádný větný člen (*To bys, **Evo**, nevěřila!*)
- 2. Citoslovce** – jedná se o kontaktní prostředek, s větou mluvnicky nesouvisí, odděluje se čárkami (***Brr**, to je zima!*)
- 3. Samostatný větný člen** – stojí mimo větu – buď před ní nebo za ní, odděluje se čárkami (***Hudba**, ta dovede potěšit.*)

4. Vsuvka (parenteze) – výraz do věty volně vložený, může se vypustit aniž by se změnil smysl věty, odděluje se z obou stran čárkami (*Já jsem o tom, **musím se přiznat**, nepřemýšlel.*)

5. Osamostatněný větný člen – je dodatečně připojený za větu (až za tečkou) (*Bylo tam příjemné prostředí. **A klid.***)

Odchytky od větné stavby – nejsou chybou

- 1. Elipsa (výpustka)** – vynechání slova, vynechaná část je zřejmá z kontextu (*Umíš (hrát) na kytaru?*)
- 2. Apoziopéze (přerušení)** – jedná se o nedokončení výpovědi, značí se několika tečkami nebo pomlčkou (*Běž nebo tě ...*)

Odchyšky od větné stavby – jsou chybou

- 1. Anakolut (vyšinutí z větné vazby)** – k začátku výpovědi se připojí nesprávná závěr (*Děti, když přišly, bylo jim smutno. SPRÁVNĚ: Děti, když přišly, byly smutné.*)
- 2. Zeugma (zanedbání dvojí vazby)** – dva větné členy, které vyžadují každý jinou vazbu se spojí v jednu (*Národ chtěl a volal po nové vládě. SPRÁVNĚ: Národ chtěl novou vládu a volal po ní.*)

3. Kontaminace (směšování vazeb) – správná vazba je zaměněna s jinou od slova podobného významu (*Nevím, čeho jste tím dokázal. SPRÁVNĚ: Nevím, čeho jste tím chtěl dosáhnout.*)

4. Atrakce (skladební spodoba) – nenáležitě přizpůsobování tvarů sousedních členů (*Vstal před sluncem východem. SPRÁVNĚ: Vstal před východem slunce.*)

Závěrečný test

1. Odlište, kdy je citoslovce větným členem, případně doplňte čárky

- a) Slyším jen samé chichichi.
- b) Fuj to je ošklivé.
- c) Ach to jsem se lekla.

2. Vyhledejte samostatné větné členy a doplňte čárky

- a) Sem to nestav na čistý ubrus.
- b) On neměl nikdy dost ten lakomec.

3. Které větné členy jsou vynechány

- a) Půl kila jablek a tři pomeranče.
- b) Dvakrát černou kávu.

4. Odstraňte zeugma

- a) Překvapilo nás, že nakonec souhlasil a přijal vedoucí funkci v podniku.
- b) Znají a váží si práce svých učitelů.
- c) Lidé si přáli a dovolávali se míru.

Řešení závěrečného testu

1. a) chichichi – je větným členem, bez čárky
b) fuj – není větným členem, za ním musí být čárka
c) ach – není větným členem, za ním musí být čárka

2. a) na čistý ubrus – oddělen čárkami
b) ten lakomec – oddělen čárkami

3. a) prosila bych ...
b) doneste mi ...

4. a), že nakonec souhlasil s vedoucí funkcí v podniku a přijal ji
b) Znají práci svých učitelů a váží si jí.
c) Lidé si přáli mír a dovolávali se ho.

Použitá literatura

HLAVSA, Zdeněk. Český jazyk pro střední odborné školy a studijní obory středních odborných učilišť všech typů. 2. přeprac. vyd., v SPN 1. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1996, 278 s. ISBN 80-859-3730-1

MUŽÍKOVÁ, Olga. *Odmaturuj! z českého jazyka: rozšířené vydání doplněné o praktickou část.* 3., dopl. vyd. Brno: Didaktis, c2007, 168 s. ISBN 978-80-7358-082-7.